

Η μειονότητα των Τσιγγάνων στο ελληνικό σχολείο - Προσαρμογή των παιδιών των Τσιγγάνων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Δρ. Ανδρέου Γεωργία,
Διδάσκουσα Π.Δ. 407/80
του μαθήματος
"Διδακτική της
Νεοελληνικής Γλώσσας
ως ξένης" στο
Παιδαγωγικό Τμήμα
Ειδικής Αγωγής του
Πανεπιστημίου
Θεσσαλίας

Αγγελούκου Ελένη,
Φοιτήτρια του
Παιδαγωγικού
Τμήματος Ειδικής
Αγωγής του
Πανεπιστημίου
Θεσσαλίας

Κάρδαρη Ανδριάννα-
Ιουλία, Φοιτήτρια του
Παιδαγωγικού Τμήματος
Ειδικής Αγωγής του
Πανεπιστημίου
Θεσσαλίας

Μια από τις ομάδες που μαθαίνουν τη νεοελληνική γλώσσα ως δεύτερη ή ξένη στη χώρα μας είναι οι Τσιγγάνοι. Τα παιδιά των Τσιγγάνων που έρχονται στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση φέρνουν μαζί τους τη μητροδίδακτη γλώσσα εκατομμυρίων Τσιγγάνων σ' όλο τον κόσμο, τη Ρομανί ή Ρομάνες, την οποία συναντούμε σε είκοσι περίπου κύριες διαλέκτους και περισσότερες από εξήντα υποδιαλέκτους, όλες συγγενικές μεταξύ τους (Messing, 1986; Tong, 1983). Η Ρομανί δεν είναι γραπτή γλώσσα, γι' αυτό και δεν υπάρχουν γραπτά τσιγγάνικα κείμενα. Λόγω του προφορικού χαρακτήρα της γλώσσας τους, οι Τσιγγάνοι θεωρούνται αναλφάβητοι. Βέβαια δεν είναι μόνο η γλώσσα τους που είναι διαφορετική. Ο νομαδισμός, η προφορικότητα της παράδοσης, η ευρεία οικογένεια, η συλλογικότητα, οι παραδοσιακές φορεσιές, είναι κάποια από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Τσιγγάνων που τους κάνουν διακριτούς μέσα στα σύγχρονα κράτη (Νιτσιάκος, 1991) αλλά και που ταυτόχρονα είναι δυνατόν να οδηγήσουν στον κοινωνικό τους αποκλεισμό που είναι ιδιαίτερα εμφανής στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω, στα πλαίσια του μαθήματος «Διδακτική της Νεοελληνικής γλώσσας ως ξένης» του Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, πραγματοποιήσαμε έρευνα στο 17ο Δημοτικό Σχολείου Βόλου, σχετικά με την επίδοση των Τσιγγάνων μαθητών στα μαθήματα και τον κοινωνικό τους αποκλεισμό. Δόθηκαν τρία ερωτηματολόγια, ένα για το δάσκαλο, ένα για το ίδιο το τσιγγανάκι και ένα για τους συμμαθητές του, σε όλες τις τάξεις του δημοτικού σχολείου. Βρέθηκαν 2 τσιγγανάκια στην Α' τάξη (1 αγόρι, 1 κορίτσι), 3 στη Β' τάξη (1 αγόρι, 2 κορίτσια), 2 στη Γ' τάξη (1 κορίτσι, 1 αγόρι), 2 αγόρια στη Δ' τάξη, 3 στην Ε' τάξη (2 κορίτσια, 1 αγόρι) και 1 αγόρι στη ΣΤ' τάξη. Μοιράστηκαν τριών ειδών ερωτηματολόγια, ένα στο δάσκαλο της κάθε τάξης, από ένα στα τσιγγανάκια και από ένα στους συμμαθητές τους.

Από τις απαντήσεις που έδωσαν οι δάσκαλοι προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα: Από τα 13 τσιγγανάκια που βρέθηκαν συνολικά σε όλο το σχολείο, στα 8 η χρονολογική τους ηλικία συνέπιπτε με τη σχολική, ενώ στα 5 η χρονολογική ήταν μεγαλύτερη από τη σχολική. Τα περισσότερα και ιδίως τα αγόρια, δεν είχαν καλή επίδοση στα γλωσσικά μαθήματα ενώ η επίδοσή τους ήταν καλύτερη στα Μαθηματικά και γενικότερα έδειχναν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τα Μαθηματικά παρά για τη Γλώσσα. Οι γονείς τους δεν έρχονται στις συναντήσεις και γενικά δεν ενδιαφέρονται για τις επιδόσεις των παιδιών τους. Μόνο 2 τσιγγανάκια κάθονται με ελληνάκια και όλα τα άλλα με τσιγγανάκια. Είχαν αρκετές απουσίες, τις οποίες έκαναν πριν και μετά τις γιορτές των Χριστουγέννων και του Πάσχα, γεγονός το οποίο αποδίδεται σύμφωνα με τη γνώμη των δασκάλων, στη μετακίνηση των γονέων τους για επαγγελματικούς λόγους σε άλλες περιοχές κατά τη διάρκεια των γιορτών.

Από τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν στα ίδια τα τσιγγανάκια, προέκυψαν τα εξής: Η γλώσσα που μιλούσαν στο σπίτι ήταν Ρομάνες και όχι Ελληνικά. Διάβαζαν μόνο τους τα μαθήματα χωρίς να τους βοηθάει κανείς. Τα περισσότερα από αυτά είχαν άλλα 3 ή 4 αδέρφια. Το επάγγελμα των γονέων τους ήταν μικροπωλητές και μόνο 2 πατεράδες ήταν οικοδόμοι. Σε ερώτηση σχετικά με το τι επάγγελμα θέλουν οι γονείς τους να κάνουν τα ίδια όταν μεγαλώσουν, από τα 7 αγόρια τα 6 απάντησαν έμποροι και 1 αστυνομικός, ενώ από τα 6 κορίτσια τα 2 απάντησαν κομμώτριες, 1 ηθοποιός και 3 το επάγγελμα της μητέρας τους και όλα είπαν ότι συμφωνούν μ' αυτό που θέλουν οι γονείς τους γι' αυτά. Όλα είπαν ότι στα διαλείμματα παίζουν μόνο με τσιγγανάκια και τα αγόρια παραπονέθηκαν ότι οι συμμαθητές τους δεν τους δίνουν ποτέ την μπάλα, ούτε στο μάθημα της Γυμναστικής.

Από τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους άλλους μαθητές της τάξης προέκυψαν τα εξής: Όλα τα παιδιά είπαν ότι δε θα είχαν πρόβλημα να κάνουν παρέα με τσιγγανάκια αλλά τελικά δεν κάνουν γιατί τσακώνονται μαζί τους και είναι εκείνοι που δημιουργούν προβλήματα και μετά παραπονιούνται ότι δεν τους κάνουν παρέα. Τα κορίτσια επίσης ανέφεραν ότι ένας από τους λόγους που τους αποφεύγουν είναι η έλλειψη καθαριότητας. Επίσης, όλα τα παιδιά είπαν ότι ευχαρίστως θα βοηθούσαν ένα τσιγγανάκι στα μαθήματα αλλά ποτέ δεν τους το έχουν ζητήσει.

Βλέπουμε λοιπόν ότι ο διαφορετικός τρόπος ζωής των Τσιγγάνων οδηγεί στον κοινωνικό τους αποκλεισμό, ο οποίος είναι ιδιαίτερα εμφανής στην εκπαίδευση. Η χαμηλή επίδοσή τους στα μαθήματα και ιδιαίτερα στα γλωσσικά οφείλεται στο ότι η γλώσσα που μιλούν στο σπίτι δεν είναι γραπτή με αποτέλεσμα να μην έχουν συνηθίσει να αποτυπώνουν τη σκέψη τους στο χαρτί, πράγμα που απαιτείται στο σχολείο και δεύτερον στο ότι οι γονείς τους δεν ενδιαφέρονται για τη σχολική τους επίδοση και οι προσδοκίες τους γι' αυτά είναι πολύ χαμηλές. Όλα αυτά όμως συντελούν στον κοινωνικό τους αποκλεισμό, γι' αυτό οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να δείχνουν ιδιαίτερη κατανόηση στα παιδιά των Τσιγγάνων και να μην ξεχνούν ότι πίσω από μια γλώσσα, οποιαδήποτε κι αν είναι αυτή, κρύβεται ένας πολιτισμός, ένα αξιακό σύστημα που όσο κι αν είναι διαφορετικό από το δικό μας θα πρέπει να είναι σεβαστό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Messing, G. (1986). A Greek gypsy dialect in historical perspective. *Journal of Modern Greek Studies*, 4 (2), 121-128.
- Νιτσιακος, Β. (1991). Παραδοσιακές κοινωνικές δομές. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Tong, D. (1983). Language use and attitudes among the gypsies of Thessaloniki. *Anthropological Linguistics*, 25 (3), 375-385.